

Wandeltocht

85 jaar slag om de Grebbeberg

Aangeboden door:
Scouting Rhenen

Deze wandeltocht zal u langs een aantal bezienswaardigheden brengen die een grote rol hebben gespeeld in de Slag om de Grebbeberg. Deze slag, van 11 tot 13 mei 1940, heeft een belangrijke rol gespeeld in de militaire weerstand tegen de inval van de Duitsers in de begin dagen van oorlog. Wij starten en eindigen deze wandeltocht op de parkeerplaats van het militair ereveld op de Grebbeberg.

De wandeltocht die u gaat lopen ziet er zo uit:

De rode lijn geeft grote (bos)paden aan, de blauwe lijn kleine bospaadjes. Cijfers markeren points of interest (POIs). De letters zijn ook interessante plekken, maar die liggen net een stukje van de route af. De tocht duurt ongeveer 1.5 uur.

Let op: de route bevat trappen en minder goed begaanbare paden. Deze route is niet toegankelijk voor rolstoelen, kinderwagens, rollators en is niet aangeraden voor mensen die slecht ter been zijn.

De route is uitgezet als een serie foto's met tussendoor informatieve tekst. U zult ook een hoop bordjes tegenkomen die desgewenst meer informatie en achtergrond geven. Volg de pijlen op de foto's en dan zou de route zichzelf moeten wijzen.

1.

2.

Op de grond langs dit pad staan stukken uit het oorlogsverslag van soldaat P. v.d. Boom, op plekken waar veel granaatscherven en hulzen zijn gevonden. De tekst kan in twee richtingen worden gelezen, wat beide kanten een ander beeld geeft van de strijd op de Grebbeberg.

Over het veld aan de rechterkant heeft Majoor Jacometti op 12 mei een poging gedaan om de lijn van de Duitsers (die aan de kant van het ereveld in de bossen zaten) weer in te nemen. De Duitsers waren echter voorbereid en de Nederlandse soldaten op de stoplijn waren niet goed geïnformeerd waardoor de manschappen en majoor Jacometti van 2 kanten werden beschoten en majoor Jacometti hier om het leven is gekomen.

3.

We lopen hier op de stoplijn, de laatste verdedigingslijn op de Grebbeberg. Het bos was tot 50 meter voor de stoplijn omgehakt om zicht te krijgen op mogelijke aanvallen. Dit was de lijn waar de Duitsers gestopt zouden moeten worden, en mogelijk tegenaanvallen zouden worden georganiseerd om de Grebbelinie (de frontlinie) weer terug te nemen. Hoewel er pogingen zijn gedaan, is de grebbelinie (die onderaan de Grebbeberg lag) niet meer heroverd.

De aanval op de voorpostenlijn (2 km richting Wageningen) begon in de vroege ochtend van 11 mei. In de avond van 12 mei stonden de Duitse troepen voor de stoplijn en de dag erna, om 17:00 werd de stoplijn verlaten om vanaf de ruglijn (ter hoogte van het station) verder te verdedigen. Echter capituleerde Nederland voordat de ruglijn aangevallen zou worden.

4.

5.

Vanaf de loopgraven op de stoplijn (POI 2 op de kaart) lopen we door het bos richting de Grebbelinie, de frontlinie onderaan de Grebbeberg langs de rivier de Grift. *De linies van het Nederlandse leger waren gebaseerd op de bewezen Franse verdedigingswerken. De stoplijn zou als functie moeten hebben om de frontlinie te ondersteunen en deze bijvoorbeeld te kunnen bevoorraden en gewonden te kunnen vervoeren. Helaas zijn tijdens de aanleg de frontlinie en stoplijn zover uit elkaar komen te liggen, dat ondersteuning bijna onmogelijk was. Hierdoor was er niet één stevig ondersteund front, maar twee losse linies met op veel plekken een afstand van bijna 1000 meter tussen beide linies. Van de gedegen Franse verdediging was niets meer over.*

6.

Hier naar rechts lopen we de Heimersteinselaan over, deze laan liep door de stoplijn naar de Cuneraweg die uitkomt bij de grebbelinie.

7. De weg rechts is een smal "hazenpad" dat u misschien over het hoofd ziet.

8.

9.

10.

We lopen nu langs de bosrand van de Grebbeberg en zien links van ons de open velden die de grote afstand vormden tussen de beide linies. Om de afstand enigszins te overbruggen was er een tussenlinie aan de rand van het bos, die tussen de stoplijn en de linie aan de Griff in lag. Hier zien we straks ook de eerste kazematten die nog bewaard zijn gebleven.

11.

12.

13.

Dit is POI 3 op de kaart.

De achterste bunker is opgeblazen ná de slag om de Grebbeberg. Dit deed de Duitse bezettingsmacht omdat de bunkers beperkt strategisch nut hadden (ze kijken immers uit richting Duitsland) en de oorlogsmachine had het wapeningsstaal hard nodig. Je ziet ook nog wat wapeningsstaal uit de restanten steken.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

De bunker die je hier ziet maakte deel uit van de frontlinie. Dit is POI 4 op de kaart.

20.

Steek hier over via de vluchtheuvel links en vervolg uw route via het grindpad, de Cuneralaan.

Voor u de Cuneralaan in gaat kunt u voor het grindpad 30 meter naar links. Hier vindt u een stuw met een mooi uitzicht (POI 5). Het was de bedoeling dat deze sluis tijdens de oorlog gebruikt kon worden om het gehele gebied van Rhenen tot Amersfoort onder water te zetten. Echter was voor de oorlog al bekend dat bij droogte het waterpeil van de Rijn zakte en niet langer voldoende was om in korte tijd het gebied onder water te zetten. Men heeft in 1939 en 1940 geprobeerd stroomopwaarts een gemaal te plaatsen om te toevoer van water te versnellen. Helaas is dit gemaal nooit afgemaakt en heeft het onder water zetten van dit gedeelte van de Grebbelinie geen rol kunnen spelen tijdens de oorlog. Elders was de Grebbelinie wel onder water gezet. Daarover later meer.

Punt A en B (op de kaart op blz. 1) zijn geen onderdeel van de route. Deze kunt u bereiken door een stukje over het fietspad richting Wageningen te lopen.

De hier te vinden hoornwerken zijn tussen 1743 en 1745 gebouwd als verdedigingswerken en boden plaats aan een groot aantal soldaten en kanonnen. De hoornwerken bestonden uit verschillende wallen omgeven door grachten om de doorgang naar de Grebbeberg en het achtergelegen gebied te verdedigen. Samen met de hiervoor genoemde onderwaterzetting een sterk verdedigde positie. Echter was de volledige stelling tegen 19e eeuw in verval geraakt door de periode van relatieve rust. Nog voor de tweede wereldoorlog werden de hoornwerken hersteld en voorzien van kazematten voor mitrailleurs. In de ochtend van 12 mei werd het hoornwerk bestookt met artillerie en rond de middag begon de inval van de Duitsers op de hoornwerken. Kort daarna moesten de Nederlandse soldaten zich overgeven en werden de hoornwerken ingenomen. Na de oorlog is de verdedigende functie van de hoornwerken vervallen. In het moderne oorlogvoeren van die tijd was deze manier van verdedigen niet meer van belang. Op kaarten zoals Google Maps en het kaartje aan het begin van deze route is de vorm van de hoornwerken nog goed te zien.

21.

22.

23.

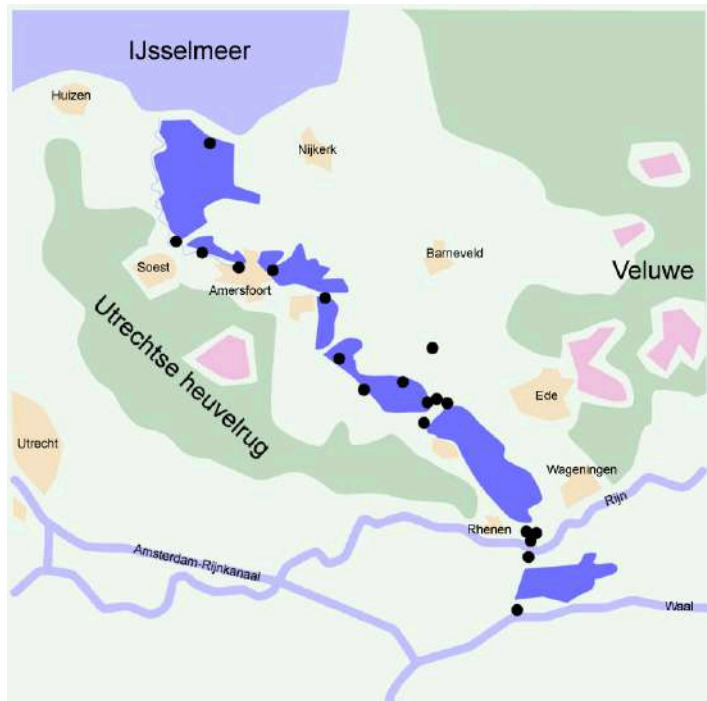
24.

25.

Het gebied zichtbaar links vanaf het uitzichtpunt (POI 6 op de kaart) had tijdens de meidagen van 1940 onder water moeten staan om de Duitse opmars te vertragen. Helaas was het eerder genoemde gemaal niet op tijd klaar om het gebied tussen Rhenen en Wageningen onder water te zetten. Hierdoor was de Grebbeberg een logische plek voor de aanval op de Grebbelinie. Anders dan de naam misschien doet vermoeden liep de Grebbelinie van het IJsselmeer tot aan de Waal. Ook tussen Renswoude en Amersfoort werd een poging gedaan de Grebbelinie te doorbreken. Echter was de grootste strijd hier, op de naamgever van de linie.

Sinds 1926 was de Grebbelinie voor een belangrijk deel in onbruik geraakt, maar in 1939 werd besloten om deze weer te herstellen. De kaart geeft aan welke stukken van de Grebbelinie succesvol onder water zijn gezet en waar verdedigingswerken waren.

26.

Volg vanaf hier de ringwal tot aan het "gat" in de wal dat u op de volgende foto ziet.

Deze wal is onderdeel van een ringwalburcht die hier gebouwd is tussen de jaren 650 en 710. Want naast de Tweede Wereldoorlog bevat de Grebbeberg veel meer historie. Ook toen, in de vroege middeleeuwen, werd het strategische voordeel van deze plek gezien.

27.

Mocht u toe zijn aan een pauze, kunt u hier ook linksaf gaan om bij het boswachershuisje en de koningstafel uit te komen (Punt C op de kaart). Een mooie plek om even tot rust te komen en te genieten van het uitzicht.

Deze ruïne stamt uit 1847, en was oorspronkelijk een buitenplaats voor de eigenaar van landgoed Heimerstein en werd later een boswachterswoning. Landgoed Heimerstein is nu in gebruik door Zideris. Achter de boswachterswoning vindt u de Koningstafel. Een gerestaureerde replica van de tafel die koning Frederik V van de Palts (1596-1632) als picknick tafel heeft laten bouwen voor zijn jachtfesten. Deze koning leefde in Rhenen nadat hij zijn grondgebied in de Bohemen kwijtraakte en in ballingschap ging. (Meer lezen over

deze bijzondere plek kan hier: [Ringwalburcht Heimenberg op de Grebbeberg – Weids uitzicht over de Betuwe - Discover NL](#)

28.

29.

Aan het einde van dit pad kom je uit bij het monument voor de slag om de Grebbeberg (POI 7). Boven in de toren hangt een grote bel van 540 kg. Op de rand staat geschreven “Ik spreek voor hen die viel”. Op de zuil zelf staat ook nog een gedicht. Het indrukwekkende militair Ereveld (POI 8) vindt u aan de overkant van de weg. Wij raden aan om de wandeling af te sluiten met een rondje over het Ereveld waar de vele, voornamelijk jonge, mannen, liggen die tijdens de oorlog op en rond de Grebbeberg zijn gesneuveld.

Deze plaats is al direct na de capitulatie van Nederland gebruikt als eerste officiële oorlogsbegraafplaats van Nederland. In eerste instantie voor alle slachtoffers van de Slag om de Grebbeberg, al zijn de Duitse soldaten later verplaatst naar een Duitse begraafplaats in Limburg. Sinds 1946 zijn hier ook Nederlandse soldaten begraven die elders zijn gevallen.

In totaal zijn er nu 800 graven. Veilig oversteken kan via de vluchtheuvel links van u, ter hoogte van de parkeerplaats. Het bezoekerscentrum achter op de begraafplaats bevat een indrukwekkende expositie en nog veel meer achtergrond over de Tweede Wereldoorlog in deze regio.